

2009:5

Statlig auktorisation av patentombud

- alternativa organisationslösningar

MISSIV

DATUM
2009-04-01
ERT DATUM
2009-01-29

DIARIENR
2009/25-5
ER BETECKNING
N2009/550/MK

Regeringen
Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Uppdrag att utreda frågan om organisation för auktorisation av patentombud

Regeringen har gett Statskontoret i uppdrag utreda alternativa lösningar för organisation och dimensionering av den i betänkandet Auktorisation av patentombud (SOU 2007:27) föreslagna verksamheten att utföra och utöva tillsyn över auktorisation av patentombud.

Statskontoret överlämnar här rapporten *Statlig auktorisation av patentombud - alternativa organisationslösningar (2009:5)*.

Generaldirektör Yvonne Gustafsson har beslutat i detta ärende. Forsknings- och utredningschef Laura Hartman och utredare Margareta Axén Andersson, föredragande var närvarande vid den slutliga handläggningen.

Yvonne Gustafsson

Margareta Axén Andersson

Innehåll

	Sammanfattning	7
1	Uppdraget och dess genomförande	9
2	Auktorisation av patentombud	11
2.1	Branschens egen auktorisation av patentombud	11
2.2	Bakgrund och motiv för att inrätta ett offentligrättsligt organ för auktorisation av patentombud	12
2.3	Ansvarsfördelning mellan staten och privata aktörer	13
3	Alternativa organisationslösningar	17
3.1	Statlig nämnd med stöd från värmyndighet	18
3.2	Statlig nämnd i samarbete med ett privaträttsligt organ	20
4	Omfattning, kostnader och avgifter för auktorisation av patentombud	23
4.1	Målgruppens storlek och verksamhetens omfattning	23
4.2	Utgångspunkter för kostnadsberäkning av en Patentombuds nämnd med tillhörande kanslifunktioner	24
4.3	Utgångspunkter för avgiftsberäkningar för auktorisationsverksamheten	27
4.4	Ekonomisk kalkyl för en Patentombuds nämnd	28
4.5	Statskontorets sammanfattande kommentarer	35
	Referenser	39

Bilagor

1	Regeringsuppdraget	41
2	Exempel på myndigheter med likartade uppgifter som den tänkta Patentombudsämnden	45
	Exempel på nämnder med värdmyndigheter	50
3	Krav för att bli auktoriserad som patentombud – Jämförelse mellan Tystnadspliktsutredningens förslag och IP-Samfundets krav i dag	53
4	Branschorganisationer för Patentombud och deras inbördes relationer	55
5	Beräkning av en myndighets verksamhetskostnader	63

Sammanfattning

Statskontoret har haft regeringens uppdrag att utreda alternativa lösningar för organisation och dimensionering av den i betänkandet *Auktorisation av patentombud* (SOU 2007:27) föreslagna verksamheten med att auktorisera patentombud och utöva tillsyn över dem. Syftet är att finna mer kostnadseffektiva alternativ än det som framgår i Tystnadspliktsutredningens rapport.

Statskontoret redovisar i rapporten två huvudalternativ för att utforma den nya statliga auktorisationen av patentombud.

Det ena huvudalternativet är att bilda en fristående statlig Patentombudsnämnd med en egen instruktion. Kanslifunktionerna sköts i detta alternativ av en statlig värdmyndighet, antingen reglerat i författning eller genom avtal.

Arbetet med att utforma och genomföra det kunskapsprov som krävs för att bli auktoriserat patentombud bör dock lämpligen genomföras av en privaträttslig organisation. Detta kan ske genom att i en författning utse någon annan organisation som utifrån patentombudsnämndens krav har till uppgift att genomföra kunskapsproven. Det kan också ske genom att patentombudsnämnden träffar avtal med något annat organ att utföra uppgiften. I det senare fallet krävs en upphandling enligt lagen om offentlig upphandling.

Det andra huvudalternativet är att bilda en fristående statlig patentombudsnämnd med en egen instruktion i likhet med föregående alternativ. Merparten av nämndens löpande uppgifter och genomförandet av kunskapsproven kan i detta alternativ överlåtas till Sveriges IP-ombuds samfund och dess kansliresurser. Beslut om auktorisation och beslut i disciplinärenden läggs på nämnden, dvs. de uppgifter som uppenbart är av myndighetsutövande karaktär.

Fördelen med en nämnd kopplad till en värdmyndighet är att det blir en tydlig statlig struktur på verksamheten. Dock måste själva sakverksamheten byggas upp från grunden.

Fördelen med en nämnd som överlåter kanslifunktioner till IP-samfundet är att man tar tillvara en befintlig struktur och begränsar den statliga hanteringen till nämndens beslutsfunktioner. Detta alternativ kräver dock att de uppgifter som utförs för nämndens räkning regleras i lag.

I båda alternativen är de beräknade kostnaderna högre än vad IP-samfundet har i dag men betydligt lägre än Tystnadspliktsutredningens kostnadsuppskattning. Kostnaderna för det första året har beräknats till runt 1,6 miljoner kronor och de därpå följande åren till runt 1,2 miljoner kronor. Detta innebär att årsavgifterna kommer att behöva ligga på mellan 2 500 och 2 700 kr jämfört med de 2 000 som IP-samfundet tar ut i dag. Även ansökningsavgiften kommer att behöva vara något högre än för IP-samfundet. Alternativet med att låta IP-samfundet ansvara för de administrativa funktionerna beräknas kosta något mindre, men skillnaderna mellan alternativen bedöms som små.

Båda alternativen uppfyller enligt Statskontoret Tystnadspliktsutredningens förslag om en offentlighetsrättslig auktorisation av patentombud. Statskontoret anser därmed att båda alternativen eller en kombination av dem är genomförbara.

1 Uppdraget och dess genomförande

Bakgrund och uppdrag

För ett patentombud, som inte är advokat, finns i dag ingen lagstadgad reglering av tystandsplikt för det ombudet fått kännedom om i anslutning till ett patentärende. Inte heller finns det något skydd för att patentombud inte ska få höras i domstol om förtrolig information som de i sin yrkesutövning fått kännedom om. Tystnadspliktsutredningen föreslår i betänkandet *Auktorisation av patentombud*, SOU 2007:27 att detta bör åtgärdas så att det ombud som i särskild ordning auktoriserats ska lyda under tystnadsplikt och inte heller i domstol behöva yppa förtrolig information som rör patenträttsliga ärenden. För att detta lagskydd för patentombud ska erkännas även i internationella sammanhang krävs att auktorisationen sker i offentligrättslig form. I betänkandet lämnas därför också förslag om att inrätta en särskild statlig nämnd för auktorisation av patentombud.

Regeringen gav i slutet av januari 2009 Statskontoret i uppdrag av att utreda alternativa lösningar för organisation och dimensionering av den föreslagna verksamheten med att auktorisera patentombud och utöva tillsyn över dem. Syftet är att finna mer kostnadseffektiva alternativ än de som framgår i Tystnadspliktsutredningens rapport. Tystnadspliktsutredningen hade i sitt betänkande uppgett en ungefärlig kostnad på 10 miljoner kronor med ett kansli med en handläggare, en sekreterare och en kanslichef. Utgångspunkten för Statskontorets arbete är att auktorisationen och tillsynen ska bedrivas i offentligrättslig form i statlig regi samt att verksamheten ska vara avgiftsfinansierad. Uppdraget framgår av bilaga 1.

Hur uppdraget har genomförts

Arbetet har inriktats på att få en bild av vad auktorisation av patentombud innefattar och hur den skulle kunna organiseras och dimensioneras. I samband med det har också auktorisationsverksamhetens volym samt kostnader och avgifter för att finansiera verksamheten uppskattats. Detta har skett genom studier av skriftligt material hos branschorganisationer inom patentområdet.

Vi har med hjälp av årsredovisningar, regleringsbrev, instruktioner och liknande dokumentation jämfört med hur andra liknande verksamheter har reglerats och organiserats, t.ex. Revisorsnämnden och Fastighetsmäklarnämnden. En närmare beskrivning återfinns i bilaga 2.

Vi har också studerat hur några nämnder med stöd från värdmyndigheter har reglerats och utformats. Även detta beskrivs i bilaga 2. Vi har även via instruktioner, verksamhetsberättelser m.m. sökt efter myndigheter som skulle kunna vara tänkbara som värdmyndighet för en auktorisationsnämnd för patentombud.

Vi har därutöver intervjuat representanter för Sveriges IP-ombuds samfund (IP samfundet) och Stiftelsen IP-akademien som tillsammans arbetar med auktorisations-, examinations- och utbildningsverksamhet för patentombud och hämtat in kompletterande information om verksamheten och dess kostnader. Vi har även haft underhandskontakter med Näringsdepartementet, en av sekreterarna i Tystnadspliktsutredningen och pratat med representanter för branschorganisationerna SPOF och SIPF.

2 Auktorisation av patentombud

I detta kapitel beskriver vi branschens egen auktorisation av patentombud, varför en statlig auktorisation behövs och hur det statliga åtagandet kan fördelas mellan en statlig och en privaträttslig aktör.

2.1 Branschens egen auktorisation av patentombud

Sedan år 2006 finns en inom branschen organiserad auktorisation av patentombud (s.k. IP¹-ombud) som Sveriges IP-ombuds samfund håller i. Syftet med denna auktorisation är att främja kvaliteten i patentombudsverksamheten genom att säkerställa att patentombuden har en internationellt sett hög kompetensnivå. Branschauktorisation inom IP-samfundet har dock ingen offentlighetsrättslig status och ger inget rättsligt skydd.

De krav som ställs för denna branschauktorisation stämmer dock i allt väsentligt med de krav som Tystnadspliktsutredningen föreslår ska gälla för den statliga auktorisationen. Kraven beskrivs närmare i bilaga 3.

Fr.o.m. 2009 kräver IP-samfundet att de som ska få en auktorisation har genomgått utbildning som motsvarar det utbildningsprogram för patentombud som Stiftelsen IP-akademi tillhandahåller. De som bedöms ha den utbildning som krävs kan därefter genomgå en del- och en slutexamination på två dagar vardera. Efter avklarad examination kan man ansöka om auktorisation och medlemskap i IP-samfundet. Som auktoriserad i IP-samfundet är man underkastad etiska regler vilka bl.a. innebär att en medlem inte får yppa vad som anförtrotts honom/henne utan samtycke från huvudmannen. Brott mot de etiska reglerna kan leda till disciplinpåföljd i form av erinran, varning eller uteslutning. I dag finns ca 500 auktoriserade medlemmar hos IP-samfundet, varav ca 380 IP-ombud och 120 IP-jurister.

Sedan starten år 2006 och fram till december 2008 har övergångsregler gällt för auktorisation. Kortfattat innebar övergångsreglerna att de som redan hade en lång erfarenhet som patentombud, patentkonsulter m.m.

¹ Intellectual Property

(för enkelhets skull används i fortsättning ordet patentombud), var medlemmar i någon av branschorganisationerna Patentkonsulters förbund, Sveriges patentombuds förening, Svenska Industrins IP-förbund och uppfyllt vissa grundläggande kompetenskrav efter ansökan fick bli auktoriserade inom IP-samfundet.

En beskrivning av IP-samfundet och andra branschorganisationer inom området återfinns i bilaga 4.

2.2 Bakgrund och motiv för att inrätta ett offentlighetsrättsligt organ för auktorisation av patentombud

Tystnadspliktsutredningen har på regeringens uppdrag utrett frågan om lagreglerad tystnadsplikt för ombud i patenträttsliga frågor. Utredningen redovisade sitt uppdrag i betänkandet *Auktorisation av patentombud*, SOU 2007:27. Utredningen föreslår en ny lag för auktorisation av patentombud liksom att själva auktorisationen ska ske i offentlighetsrättslig regi, med staten som huvudman. Den närmare utformningen och dess ekonomiska konsekvenser behandlades dock endast översiktligt i betänkandet.

Regeringen gav därför Statskontoret i uppdrag att utreda alternativa lösningar för organisation och dimensionering av den föreslagna auktorisationsverksamheten för att finna mer kostnadseffektiva alternativ än de som anges i betänkandet.

I enlighet med tystnadspliktsutredningen anges i regeringens uppdrag till Statskontoret att det huvudsakliga syftet med en offentlighetsrättslig (statlig) auktorisation av patentombud är att dessa ska ges en i lag reglerad tystnadsplikt och ett sekretesskydd som vittne i domstol. En offentlighetsrättslig status garanterar också allmänhetens insyn i verksamheten. Särskilt viktigt anses vara att en svensk ordning för auktorisation och tillsyn konstrueras så att den kan vinna internationellt erkännande för att sekretesskyddet ska kunna åberopas och vara giltigt vid domstolar i andra länder. Kravet på en statlig auktorisation från patentombudets hemland är speciellt starkt i USA.

Statskontoret kan konstatera att staten redan i dag ansvarar för auktorisation och tillsyn för flera yrkeskategorier såsom revisorer, fastighetsmäklare, tolkar och translatorer.

Utifrån det principiella ställningstagandet att auktorisationen ska ske i offentlighetsrättslig regi, liksom det faktum att staten redan i dag ansvarar för flera auktorisationsverksamheter har Statskontoret studerat olika alternativ för hur en auktorisation av patentombud med staten som huvudman ska kunna organiseras och genomföras.

En ytterligare utgångspunkt har varit att hitta en så kostnadseffektiv lösning som möjligt.

2.3 Ansvarsfördelning mellan staten och privata aktörer

I detta avsnitt går vi igenom de olika delarna av den föreslagna auktorisationsverksamheten och för ett resonemang kring vilka av den tänkta nämndens uppgifter som hör till de myndighetsutövande uppgifter som lämpligen bör åligga en statlig nämnd eller motsvarande och vilka övriga uppgifter som lämpligen kan överlåtas på en privaträttslig organisation.

En orsak för staten att vilja samarbeta med ett privat organ kan vara att tillgodogöra sig den kompetens (och legitimitet) som ett enskilt organ har inom en viss sektor. En avtalsrelation mellan statliga och privata aktörer kan också under vissa förutsättningar möjliggöra effektivare driftsformer än om staten bedriver verksamheten i egen regi. Statskontoret konstaterar att när det gäller auktorisation av patentombud finns det en organisation som uppfyller dessa kriterier, nämligen IP-samfundet.

Att göra en exakt definition av begreppet myndighetsutövning är inte helt enkelt och den nu gällande förvaltningslagen innehåller inte någon definition. Myndighetsutövning är dock nära förknippat med rätten att ensidigt besluta om enskildas rättigheter eller ingrepp i deras frihet och i den äldre förvaltningslagen angavs detta som "utövning av befogenhet att för enskild bestämma om förmån, rättighet, skyldighet [...] eller

annat jämförbart förhållande”. Begreppet myndighetsutövning används inte, men texten ger ändå en viss fingervisning om innebörden. Även positiva beslut faller således in under begreppet, exempelvis att bifalla en auktorisationsansökan.

I regeringsformen (11 kap 6§) ges statmakarna en möjlighet att skapa en flexibel förvaltningsorganisation genom att bl.a. använda sig av privaträttsliga verksamhetsformer. Där framkommer att förvaltningsuppdrag kan överlämnas till bl.a. förening eller stiftelse. Innefattar uppdraget myndighetsutövning ska det ske med stöd av lag.

Uppgifter som bedöms omfatta myndighetsutövning kan således endast överlåtas på ett privaträttsligt organ genom lagstöd. Andra förvaltningsuppdrag kan överlämnas till ett privaträttsligt organ antingen direkt i fattning eller genom att myndigheten ges rätt att genom avtal låta ett annat organ genomföra vissa uppdrag. I det senare fallet ska lagen (2007:1091) om offentlig upphandling följas.

När andra verksamhetsformer än myndigheter används är det viktigt att väga in vilka krav som ställs på insyn och kontroll i verksamheten och vilken handlingsfrihet som staten är beredd att ge till en privat utförare. Särskilda regleringar måste således skapas för att kompensera det offentlighetsrättsliga regelverket som bland annat avser den enskildes rätts-säkerhet och statens möjlighet att styra och följa upp verksamheten m.m.

Auktorisationsverksamhetens olika delar

Utifrån Tystnadspliktsutredningens förslag kan den statliga auktorisationen av patentombud delas in enligt följande:

Myndighetsutövning – Auktorisationsbeslut och beslut i disciplinärenden

Beslut om auktorisation, etiska regler, beslut i tillsyns- och disciplinärenden hör till den egentliga myndighetsutövningen och bör därmed ligga på nämnden och dess ledamöter. Hit hör också enligt vår bedömning att precisera vilka kunskapskrav som ska ställas i det prov som de sökande ska genomgå för att kunna bli auktoriserade.

Övriga myndighets- och förvaltningsuppgifter

Löpande kanslifunktioner, register över auktoriserade patentombud

Den löpande hanteringen av nämndens kanslifunktioner hör till förvaltningsuppgifter som med författningsstöd skulle kunna tillhandahållas av en värmyndighet eller överlåtas på ett privaträttsligt organ. Exempel på vad som måste regleras i författning är myndighetsuppgifter såsom diarieföring av nämndens ärenden och registerhållning över auktoriserade patentombud.

Kunskapsprovets genomförande

Denna del av verksamheten omfattar att utifrån nämndens uppställda krav utforma provet, arrangera och genomföra provverksamheten, rätta provsvar och avge en preliminär bedömning av om examinandan har klarat provet eller inte. Dessa uppgifter bör lämpligen kunna utföras av en privat aktör, oberoende av hur den övriga verksamheten för den statliga auktorisationen av patentombud organiseras. Detta skulle kunna ske genom att författningsreglera vem eller vilka som ska ha rätt att genomföra provverksamheten. Alternativt kan provverksamheten upphandlas, antingen för varje enskilt provtillfälle eller genom ramavtal med någon eller några leverantörer.

Utifrån reglerna i lagen om offentlig upphandling kan upphandling genom förenklat förfarande ske om värdet av de tjänsterna som ska upphandlas understiger de tröskelbelopp som regeringen har tillkännagivit.² Vidare kan direktupphandling ske om värdet av tjänsten är lågt eller om det finns synnerliga skäl (15 kap §3). Var gränsen för när tjänstens värde medger direktupphandling ska gå får den enskilda myndigheten fastställa efter eget omdöme. Enligt Statskontorets bedömning skulle en upphandling av kunskapsprov för patentombud kunna genomföras genom direktupphandling.

² Tillkännagivande (2008:32) av tröskelvärden vid offentlig upphandling.

3 Alternativa organisationslösningar

Regeringens intention att införa en statlig auktorisation av patentombud kan utifrån vad som framgår av föregående kapitel utformas på olika sätt. I detta kapitel beskrivs några alternativa lösningar. En gemensam utgångspunkt för alternativen är att utnyttja redan befintliga myndigheter eller privaträttsliga organ för det löpande arbetet, i stället för att bygga upp egna kansliresurser. Gemensamt för alternativen är också att det för auktorisationen av patentombud bildas en fristående statlig nämnd med en egen instruktion.

Vi har dessutom övervägt alternativet med en särskild beslutsfunktion för den myndighetsutövande funktionen som inordnas i en befintlig myndighet, men har kommit fram till att detta inte är ett tillräckligt bra alternativ för den tänkta verksamheten.

Att bilda en fristående nämnd med en egen instruktion är enligt Statskontoret att föredra jämfört med en särskild beslutsorganisation hos en befintlig myndighet. Enligt Statskontoret kan bildandet av en egen nämnd motiveras med att verksamheten är specifik och väl avgränsad och att beslut om auktorisation och tillsyn och i disciplinärenden ska fattas kollektivt. Ledningsformen nämndmyndighet bedöms även av Förvaltningskommittén³ kunna användas i speciella fall. Detta kan vara när det exempelvis ställs krav på särskild expertis eller kunskap om en specifik bransch och där ärenden är av domstolsliknande karaktär. Nämnd som ledningsform finns även reglerad i myndighetsförordningen.

Eftersom auktorisationsverksamheten och därtill hörande frågor är av relativt liten omfattning bör nämndens kanslifunktioner tillhandahållas av en värdmyndighet. Alternativt kan uppgifterna genom författningsreglering eller avtal överlåtas till ett privaträttsligt organ.

Nedan behandlas två huvudalternativ. Båda alternativen utgår från en fristående nämnd. Det ena huvudalternativet är att nämnden får stöd från en värdmyndighet; det andra huvudalternativet är att vissa uppgifter genom reglering läggs på ett privaträttsligt organ, exempelvis

³ Styra och ställa, SOU 2008:118

Sveriges IP-ombuds samfund, som redan i dag arbetar med de frågor som den blivande patentombudsnämnden ska ansvara för.

3.1 Statlig nämnd med stöd från värdmyndighet

Tystnadspliktsutredningen föreslår att nämndens ordförande ska ha domarerfarenhet och att ledamöterna ska representera kompetens och erfarenhet från myndigheter och näringsliv som olika kompetenser inom patentområdet. Samtidigt framförs synpunkten att en sådan nämnd bör ha en sammansättning där majoriteten utgörs av ledamöter som inte representerar ett visst partsintresse. Däremot lämnas i betänkandet inget förslag på antal ledamöter.

Statskontoret har i de kommande beräkningarna i stort utgått från den storlek och sammansättning som Tillsynsnämnden inom Revisorsnämnden har. Den består av totalt nio ordinarie ledamöter + ersättare. Ordförande och vice ordförande är jurister med domarerfarenhet. Två ledamöter är godkända eller auktoriserade revisorer och övriga fem ska ha erfarenhet från verksamhet som berörs av revision.

Olika former för stöd

Författningsreglerat stöd

Ett tänkbart alternativ är att nämndens kansliresurser tillhandahålls av en värdmyndighet. Denna möjlighet framgår också i 18§ myndighetsförordningen. Det finns i dag fler sätt att utforma stöd från en värdmyndighet till en nämnd.

Stödet kan regleras i lag eller förordning där regeringen exempelvis i myndighetsinstruktion anger formerna för stödet från en värdmyndighet. Regeringen kan också komplettera beslutet om stöd från och samarbete med värdmyndighet i regleringsbrev. Författningsreglerat stöd omfattar ofta handläggningsuppgifter. De personer som arbetar för nämnden är anställda vid värdmyndigheten. Detta är fallet för Statens överklagandenämnd där anställda vid Kammarkollegiet handlägger ärenden som ska föredras i nämnden. Nämnden har inget eget anslag utan omfattas av Kammarkollegiets anslag. Ett annat exempel är

Alkohol- och läkemedelssortimentnämnden, där Kammarkollegiet utför administrativa och handläggande uppgifter enligt avtal. Till skillnad från Statens överklagandenämnd har denna nämnd ett eget regleringsbrev, men anslaget disponeras av Kammarkollegiet. Nämnden behöver dock inte lämna någon årsredovisning.

Avtalsreglerat stöd

I ett avtalsreglerat stöd skriver den enskilda nämnden avtal med en annan myndighet om köp av tjänster eller olika former av administrativt samarbete. Avtalsreglerat stöd handlar oftast om lokaler, IT-stöd och annat administrativt stöd. Det kan också finnas mer informella överenskommelser om stöd.

Alternativa värdmyndigheter

Kammarkollegiet ger administrativt stöd i flera former till ett antal mindre myndigheter. Kammarkollegiet ansvarar t.ex. för både handläggande och administrativa uppgifter åt flera statliga styrelser och nämnder av mindre omfattning, t.ex. Statens skaderegleringsnämnd. I Kammarkollegiets instruktionsenliga uppgifter ingår även auktorisation av tolkar och översättare. Kollegiet har således uppdrag att ge stöd åt eller sköta myndighetsuppgifter inom vitt skilda sakområden.

En fördel med att lägga kanslifunktioner på Kammarkollegiet är att myndigheten i förhållande till patentområdet är en neutral myndighet utan någon annan bindning till området. Myndigheten har också lång erfarenhet av att ge stöd i större eller mindre omfattning till olika typer av nämnder och myndigheter. Myndigheten finns dessutom i Stockholm, vilket kan underlätta kontakter med de branschorganisationer som finns inom patentområdet. Nackdelen med denna lösning är att man troligen behöver tillföra Kammarkollegiet kompetens inom området.

Patent- och registreringsverket sköter i dag på uppdrag vissa personal- och ekonomiadministrativa uppgifter åt Patentbesvärsträtten. Verket har sitt huvudkontor i Stockholm medan avdelningen för märkeskydd sitter i Söderhamn.

En fördel med att knyta en kanslifunktion för att handlägga och bereda ärenden åt den tänkta Patentombudsämnden till Patent- och registreringsverket är att man har tillgång till kompetens inom patentområdet. En nackdel med detta alternativ är att patentombuden har Patentverket som sin motpart i samband med patentansökningar, vilket kan innebära jävsproblem i och med att Patentverket då både ska handlägga frågan om auktorisation eller tillsyn av patentombud och besluta i patentansökningsärenden som de enskilda patentombuden har inlämnat.

Bolagsverket ansvarar bl.a. för register över bolag och dithörande uppgifter och är avgiftsfinansierat. Verket har således både praktisk kunskap och teknisk erfarenhet av registerhållning, och skulle av den anledningen kunna vara lämpligt för att föra register över patentombud och tillika sköta nämndens kanslifunktioner. Bolagsverket är lokaliserat till Sundsvall, vilket kan vara en viss nackdel, då merparten av nämndens ledamöter sannolikt finns att hitta Stockholmsområdet. Statskontoret har inte utrett vilken kompetens inom området som behöver tillföras myndigheten.

Utifrån ovanstående bedömer Statskontoret att både Bolagsverket och Kammarkollegiet kan ges i uppgift att vara värmyndighet till en blivande Patentombudsämnd.

3.2 Statlig nämnd i samarbete med ett privaträttsligt organ

Att auktorisera patentombud ska enligt regeringens intentioner vara ett statligt åtagande. Det behöver däremot inte innebära att en statlig organisation utför alla delar i verksamheten. Riksdag och regeringen har som ovan nämnts möjligheter att skapa en flexibel förvaltningsorganisation genom att använda sig av privaträttsliga verksamhetsformer för att utföra vissa uppgifter. Innefattar uppgiften myndighetsutövning, ska överlämnandet ske med stöd av lag. En organisation som i detta sammanhang skulle vara lämplig är Sveriges IP-ombuds Samfund.

Motivet till att nyttja IP-samfundet är att det redan i dag i arbetar med de frågor som den tänkta Patentombudsämnden ska svara för. Därmed skulle verksamheten som IP-samfundet bedriver i samarbete med Stif-

telsen IP-akademien⁴ och dess kansli tas tillvara. IP-samfundet hanterar i dag branschauktorisering för IP-ombud som förutom patentombud även omfattar IP-jurister. IP-samfundet ställer i princip samma krav på kompetens och erfarenhet för auktorisation som den tänkta nämnden föreslås göra och kräver också att de sökande ska genomgå examinationsprov som villkor för en auktorisation. Vidare för man register över ombuden och hanterar disciplinärenden. De som är medlemmar i IP-samfundet förbinder sig även att följa de etiska regler som samfundet har fastställt.

Stiftelsen IP-akademien administrerar examinationsverksamheten för IP-samfundets räkning. Utifrån samfundets krav på vad som ska prövas i examinationen lägger akademien ut uppdrag att konstruera frågor på bl.a. erfarna patentombud. Provkonstruktörer anlitas från bl.a. Sveriges patentombuds förening och enskilda patentbyråer efter rekommendation av IP-samfundets styrelse. Förutom frågekonstruktion, rättar provkonstruktören och ytterligare en person proven var för sig. Om de två första kommer till olika slutsatser om ett prov kallas ytterligare en person in för att rätta provet. De som konstruerar och rättar kunskapsproven arvoderas för sina tjänster. Stiftelsen IP-akademien administrerar examinationstillfällena och tillhandahåller lokaler. Sveriges IP-samfund tar in examinationsavgifter från deltagarna och ersätter Stiftelsen IP-akademien för kostnaderna för examinationen.

Nödvändig författningsreglering

Om uppgifter av myndighetsutövande karaktär förs över till IP-samfundet måste detta regleras i lag. Överlämning av vissa andra förvaltningsuppgifter till samfundet kan antingen ske genom författning eller genom avtal. Avtalslösningen i sin tur förutsätter en upphandling enligt lagen om offentlig upphandling.

Enligt Statskontorets mening bör i lagen om auktorisation av patentombud klart framgå att besluten om auktorisation, samt beslut i tillsyns- och disciplinärenden, ska fattas av nämnden. Däremot skulle det

⁴ Stiftelsen IP-akademien drivs på uppdrag av IP-samfundet. Den tillhandahåller utbildning inom IP-området och genomför på uppdrag av IP-samfundet också examinationer för auktorisation. Verksamheten drivs utan vinstsyfte och finansieras genom kursavgifter. IP-samfundet anlitar även IP-akademins kansli för registerhållning m.m.

vara fullt möjligt att genom en författningsreglering överlåta på IP-samfundet att genomföra provverksamheten utifrån ställda krav, föra register över de auktoriserade ombuden, hantera kanslifunktioner såsom avgifts- och arvodeshantering och annan ekonomiadministration, sköta nämndens diarium och arkiv m.m. För det sistnämnda krävs även ett tillägg i bilagan till sekretesslagen om att rätt att ta del av allmänna handlingar i tillämpliga delar ska gälla IP-samfundet.

Ett sätt att reglera provverksamheten kan vara att låta IP-samfundet precis som i dag via IP-akademin anordna provverksamhet som uppfyller nämndens krav. Den formella ansökan om auktorisation inlämnas till nämnden. Ansökan kompletteras med provresultat och intyg från IP-samfundet om att den sökande har avlagt ett godkänt prov. När nämnden har fattat sitt auktorisationsbeslut kan beslutet skrivas in i IP-samfundets register.

IP-samfundet för liksom i dag register över dem som söker auktorisation och blir auktoriserade. Enligt en bestämmelse i sekretesslagen kan ett privat organ med offentliga uppgifter omfattas av offentlighetsprincipen som reglerar rätten att ta del av allmänna handlingar. I dag är uppgifter om vilka som är auktoriserade, deras arbetsgivare och telefonnummer tillgängliga vida IP-samfundets hemsida.

Medlemmarna i IP-samfundet ansvarar i dag för att dessa grunduppgifter samt e-postadresser om dem själva är korrekta och har också med hjälp av lösenord möjlighet att ändra dessa uppgifter i registret. Denna möjlighet borde kunna gälla även vid en statlig auktorisation.

Tillsyns- och disciplinärenden skulle kunna hanteras så att nämnden utövar kontroll över den tillsynsverksamhet som IP-samfundet redan utför i dag. Utifrån dagens erfarenheter förekommer disciplinärenden mycket sällan. En jämförelse kan här göras med Revisorsnämndens tillsynsverksamhet. Revisorsnämnden utövar en del av sin tillsyn genom att göra stickprovskontroller över den kvalitetskontroll som branschorganisationen för revisorer och rådgivare, FAR SRS, utför över sina medlemmar. FAR SRS anmäler också till Revisorsnämnden om de hittat något att anmärka på vid sina kontroller.

4 Omfattning, kostnader och avgifter för auktorisation av patentombud

4.1 Målgruppens storlek och verksamhetens omfattning

Antal patentombud som har en branschauktorisering hos Sveriges IP-ombuds samfund, uppgår till drygt 380. Ålderstrukturen bland dagens ombud är ojämn med en stor andel 60 år och däröver. Även om intresset inom branschen är stort för en statlig auktorisation, är det svårt att bedöma hur många av dagens patentombud som de facto kommer att söka en sådan.

Tillskottet per år som kommer att genomgå examinationsprövning beräknas av IP-samfundet till ca 10-15 patentombud. Av de uppgifter som inhämtats bl.a. från Sveriges patentombuds förening (SPOF) kan antas att tillströmningen av dem som arbetar med rådgivning och andra uppdrag inom patent och immaterialrättsområdet kommer att öka något i framtiden. Redan i dag har SPOF en stor tillströmning av s.k. observatörer varav flera är blivande patentombud. SPOF menar också att det i dag finns patentombud som valt att avstå från branschens egen auktorisation då den formellt inte har så stor betydelse. Tillskottet av patentombud som önskar en auktorisation kan således vara något högre än IP-samfundets beräkningar. Som jämförelse kan nämnas att Tystnadspliktsutredningen bedömde ett tillskott på 25 personer årligen.

IP-samfundets disciplinnämnd har sedan 2006 fattat beslut i ett disciplinärende. Detta har resulterat i en erinran. Därutöver kan nämnden besluta om varning, uteslutning och straffavgift. Antal inkomna ärenden som rör frågor kring hantering av patentärenden inklusive disciplinfrågor är ca 1–2 per år. Även historiskt sett uppgår man inom Sveriges Patentombuds förening (SPOF) att antalet disciplinärenden genom åren varit mycket lågt.

4.2 Utgångspunkter för kostnadsberäkning av en Patentombudsnämnd med tillhörande kanslifunktioner

I vårt uppdrag ingår att söka kostnadseffektiva alternativ för auktorisationsverksamheten. Verksamheten ska enligt utredningens förslag vara avgiftsfinansierad. I detta sammanhang är det också viktigt att påpeka att auktorisationen av patentombud ska vara frivillig vilket innebär att kostnader och avgifter bör ligga på nivåer som upplevs som rimliga och som tillräckligt många i branschen är beredd att betala. I annat fall saknas ekonomiskt underlag för att kunna finansiera en Patentombudsnämnd.

Resurser för det löpande kansliarbetet

Kostnaderna för kansliresurserna är givetvis avhängiga av både hur omfattande den tänkta verksamheten blir dvs. hur många patentombud som önskar få en statlig auktorisation både på kort och längre sikt, och hur omfattande den löpande verksamheten med registerhållning, tillsyns- och disciplinärenden m.m. kommer att vara.

Kostnader för det löpande förvaltnings- och kansliarbetet som krävs i auktorisationsverksamheten kan dessutom skilja sig något åt beroende på vilket kanslialternativ som väljs.

De resurser som i dag läggs på kanslifunktionerna inklusive vissa externa konsultinsatser för IP-samfundets auktorisationsverksamhet uppgår till ca en halv årsarbetskraft. Det omfattar det löpande administrativa arbetet inklusive registerhållning, ansvaret föra att uppdatera webbsida, hantera auktorisations- och disciplinärenden, och andra löpande administrativa kostnader, utarbetande av nyhetsbrev inom patentområdet samt den tid nämndens ledamöter lägger ner. Statskontorets bedömning är att de sammanlagda personella resurser som krävs vid en statlig auktorisation inte behöver överstiga en årsarbetskraft.

Att bygga upp och etablera en myndighet i statlig regi kommer troligen att kräva vissa initiala resursinsatser. Hur stora dessa insatser blir beror på vad som behöver byggas upp från grunden och vilka befintliga

verksamheter och funktioner nämnden kan använda sig av för de löpande kanslifunktionerna m.m.⁵

De kostnadsberäkningar för den löpande verksamheten som redovisas i avsnitt 4.4 bygger dels på de resurser och kostnader som IP-samfundet har för verksamheten i dag dels på nyckeltal för myndigheters förvaltningskostnader som ESV⁶ har tagit fram utifrån ett antal myndigheters kostnader för olika funktioner.

Nämnden och dess ledamöter

Kostnader för själva nämnden och dess ledamöter beror på flera faktorer, såsom antal ledamöter och sammanträden per år, och övrig nedlagd tid för ledamöterna samt vilka arvoden regeringen beslutar ska gälla för ordförande, vice ordföranden och övriga ledamöter. Arvoden till ordförande och nämnedamöter regleras i förordning (1992:1299) om ersättning för uppdrag i statliga styrelser, nämnder och råd m.m. Enligt förordningen delas nämnderna in i kategori A–E. I samtliga kategorier beslutar regeringen om arvode till ordförande och vice ordförande för varje enskild nämnd. I kategori A beslutar regeringen arvodet även för övriga ledamöter. För kategorierna B till E anges arvodesbeloppet per sammanträde för såväl ordinarie ledamöter som ersättare. Därtill kommer ersättningar för eventuella resekostnader och förlorad arbetsinkomst.

Nedanstående beräkningar bygger på att nämnden består av en ordförande, vice ordförande och fem ordinarie ledamöter. Arvoden till eventuella ersättare är inte medräknat, däremot ett påslag för resor och i förekommande fall inkomstbortfall.

⁵ ESV rapport *Myndighet startar* från år 2000 och reviderad år 2002 innehåller en checklista över ekonomiadministrativa åtgärder i samband med bildandet av en ny myndighet.

⁶ En närmare beskrivning av dessa nyckeltal återfinns i bilaga 4.

Arvodeskategorier	Kostnader för de olika nämndkategorierna	Exempel på nämnd i kategorin
Alternativ 1, Nämnd, kategori A	355 000	Revisorsnämnden
Alternativ 2, Nämnd, kategori B	243 000	
Alternativ 3, Nämnd, kategori C	213 000	Fastighetsmäklarnämnden

Kostnaderna i alternativ 1 är beräknat på arvodesnivåer jämförbara med dem som gäller för vid Revisorsnämndens Tillsynsnämnd. Alternativ 2 och 3 är beräknat efter ordförande och vice ordförande med arvode på samma nivå som i alternativ 1, arvode till övriga fem ledamöter per sammanträde enligt kategori B respektive C i regeringens förordning (1992:1299) om arvoden. Vi utgår från åtta sammanträden per år.

Kunskapsprovets genomförande

Att genomföra kunskapsproven består dels av att konstruera proven, genomföra själva prövningen samt rätta provsvaren. Kostnaderna beror således på hur omfattande proven ska vara, antal dagar det tar att genomföra proven, samt hur många som kommer att genomgå proven.

Den examination som i dag krävs för branschauktoriseringen består av en delexamination i två dagar med tre moment samt en slutexamination på två dagar. I Tystnadspliktsutredningens betänkande talas om ett provtillfälle under en dag, men den totala omfattningen anges inte.

Övergångsregler för auktorisation under första året

Hur omfattande själva prövnings- och auktorisationsarbetet kommer att bli det första året beror på vilka övergångsregler nämnden kommer att tillämpa. Tystnadspliktsutredningen föreslår att övergångsregler ska gälla för de EPI-ombud⁷ som vid nämndens bildande är intresserade av att söka en svensk auktorisation. Övergångsregeln innebär enligt utredningens förslag att EPI-ombud som under nämndens första verksamhetsår söker auktorisation inte skulle behöva avlägga något prov.

⁷ EPI-ombud är ett patentombud som är godkänd att vara ombud för patentärenden inför det Europeiska Patentverket. (EPO)

Statskontoret bedömer det som rimligt att samtliga patentombud som vid nämndens bildande är auktoriserade hos IP-samfundet bör omfattas av övergångsregler i linje med Tystnadspliktsutredningens förslag, liksom de EPI-ombud som i dag inte är auktoriserade hos IP-samfundet.

Övergångsregler skulle då kunna gälla sammanlagt ca 440 patentombud. Om övergångsregler också ska omfatta andra i dag verksamma patentombud avstår Statskontoret att ha synpunkter på.

Antalet Svenska EPI-ombud som finns upptagna på Europeiska Patentverkets lista är ca 300. Av dessa är drygt 240 också auktoriserade vid IP-samfundet. Vid IP-samfundet finns ytterligare ca 140 personer auktoriserade som patentombud s.k. IP-ombud.⁸ Samtliga dessa har förvärvat sin auktorisation hos IP-samfundet genom övergångsregler.⁹

4.3 Utgångspunkter för avgiftsberäkningar för auktorisationsverksamheten

Konstruktion av avgifter och finansieringsmodell

Auktorisation av patentombud ska finansieras med avgifter. Avgift för den statliga auktorisationen av patentombud bedömer Statskontoret kommer att höra till gruppen offentligrättsliga avgifter. Offentligrättsliga avgifter är så kallade tvingande avgifter för sådan verksamhet som riksdagen har beslutat att verksamheten ska bedrivas. Huvudprincipen för en offentligrättslig avgift är att regeringen beslutar om avgiftsnivåer och att avgifterna inte får disponeras av myndigheten utan tillförs statskassan, varefter den tänkta myndigheten får ett anslag, något som gäller exempelvis Fastighetsmäklarnämnden. Det blir dock allt vanligare att myndigheter själva får disponera dessa avgifter såsom exempelvis Revisorsnämnden gör.

Regeringen kan därutöver för vissa avgifter, exempelvis ansökningsavgifter, besluta om nivån genom att hänvisa till § 10 i avgiftsförord-

⁸ IP-ombud (Intellectuell property) omfattar även IP-jurister och ombud för mönster- och designskydd.

⁹ Övergångsreglerna ställer krav på att vara ett EPI-ombud + 5 års yrkeserfarenhet eller 10 års erfarenhet som patentombud och en teknisk grundutbildning och eller tidigare varit auktoriserade i Patentkonsulters förbund (PS), IP-samfundets föregångare.

ningen. Myndigheten kan även i sin instruktion få tillstånd att själv besluta om nivån på vissa avgifter. Revisorsnämnden har exempelvis rätt att besluta om avgiftsnivå för den examination som krävs vid en auktorisation. En kombination av olika beslutsformer för avgifter kan således förekomma inom en och samma myndighet.

Avgifter för olika ändamål

Avgifter kan tas ut både i samband med ansökan, examination och för den löpande verksamheten bl.a. registerhållning. Avgiftsnivåerna måste anpassas till kostnaderna för verksamheten, antalet patentombud totalt och till antal som ska examineras. Avgifterna ska också vara rimliga i förhållandet till värdet av att bli auktoriserad.

Avgifterna till IP-samfundet betalas i dag huvudsakligen av det enskilda patentombudets arbetsgivare, antingen av den patentbyrå där ombudet är verksamt eller av det industriföretag där ombudet arbetar.

500 ombud har i dag har valt att söka en informell auktorisation hos IP-samfundet. I de allra flesta fall betalar deras arbetsgivare avgiften. Statskontoret bedömer därför att betalningsviljan för en statlig auktorisation, med de fördelar det för med sig, minst motsvarar den avgift som IP-samfundet i dag tar ut.

4.4 Ekonomisk kalkyl för en Patentombudsnämnd

I tabell 4.1 och 4.2 redovisas översiktligt de kostnader, avgifter och intäkter som Statskontoret har beräknat för nämndens första två år enligt de två huvudalternativen. Beräkningarna bygger på 440 auktoriserade patentombud med ett årligt tillskott respektive avgång på 20 personer.

Tabell 4.1 Kostnader, avgiftsnivåer och intäkter för nämndens första år

Organisationslösning	Kostnader kr	Avgiftsnivåer kr	Intäkter kr
<i>Alternativ 1, Vårdmy</i>			
Kansli + nämnd 440 auktoriserade	1 510 000	Ansökan: 1 000 Årsavgift: 2 600	1 604 000
Provverksamhet 20 personer	140 000	9 500	190 000
<i>Alternativ 2, IP-samfundet</i>			
Kansli + nämnd 440 auktoriserade	1 455 000	Ansökan: 1 000 Årsavgift: 2 500	1 560 000
Provverksamhet 20 personer	140 000	9 500	190 000

Tabell 4.2 Kostnader, avgiftsnivåer och intäkter för nämndens andra år och därefter

Organisationslösning	Kostnader Kr	Avgiftsnivåer Kr	Intäkter kr
<i>Alternativ 1, Vårdmy</i>			
Kansli + nämnd 440 auktoriserade	1 110 000	Ansökan: 1 000 Årsavgift: 2 700	1 208 000
Provverksamhet 20 personer	140 000	9 500	190 000
<i>Alternativ 2, IP-samfundet</i>			
Kansli + nämnd 440 auktoriserade	1 055 000	Ansökan: 1 000 Årsavgift: 2 600	1 164 000
Provverksamhet 20 personer	140 000	9 500	190 000

Kostnader för nämnden och dess ledamöter

Kostnaden för nämnden och dess ledamöter kan enligt avsnitt 4.1 ovan beräknas uppgå till mellan 213 000 och 355 000 kronor beroende på enligt vilken kategori regeringen väljer att arvoda nämnden. Vi utgår i våra kostnadsberäkningar från en nämnd som arvodas enligt samma nämndkategori som Revisorsnämnden och där ordföranden i enligt Tystnadspliktsutredningens förslag har domarerfarenheter, dvs. det dyrare alternativet. Vi utgår vidare från en nämnd med sju ledamöter och ca åtta sammanträden per år. Nämndens arbetsinsatser kommer att vara som störst under första året. Med tanke på att verksamheten är av

relativt liten omfattning där tillströmningen av nya patentombud per år är begränsat och antalet disciplinärenden troligtvis är begränsade, kommer behovet av nämndens insatser därefter troligen vara mindre.

Jämförelse med IP-samfundets styrelse

Vid IP-samfundet finns en styrelse, en examinationskommitté och en disciplinnämnd. Något arvode till dessa utgår inte, utan endast ersättning för resor och andra utlägg. De sex ledamöterna i IP-samfundets styrelse lägger sammanlagt ner ca 300 timmar per år utöver de ca 8 styrelsemötena. Examinationskommittén lägger ner ca 30 timmar per år och disciplinnämnden ca 50 timmar per år, dvs. sammanlagt ca 400 timmar.

Kanslikostnader

Kostnader för löpande kansliarbete och vissa handläggande tjänster kan uppskattas till mellan 700 000–755 000 kronor enligt nedanstående räkneexempel. Under det första året tillkommer vissa etableringskostnader som kan vara svåra att uppskatta. Vi har här antagit att dessa uppgår till ca 400 000 kronor. En förutsättning för att hålla nere kostnaderna är att Patentombudsnämndens kanslifunktioner tillhandahålls av en värdmyndighet eller överlåtas på annan aktör.

IP-samfundets kostnader en vägledning

Med utgångspunkt i de erfarenheter som har gjorts av IP-samfundet och IP-akademins samt deras verksamhetsberättelse för de två senaste åren bedömer Statskontoret att kansliresurserna (handläggare- och assistentresurser) för den tänkta auktorisationsverksamheten kan beräknas till sammanlagt mellan en halv och tre fjärdedels årsarbetskraft.

IP-samfundets kostnader för den löpande verksamheten år 2008 var drygt 630 000 kronor. Av dessa uppgick kostnaderna för de tjänster som har köpts av eller via IP-akademins kansli till drygt 400 000 kronor, varav de löpande kanslikostnader uppgick till ca 231 000 kronor.

Kostnaderna för de löpande kanslifunktionerna som IP-akademins kansli utför på uppdrag av IP-samfundet täcker bl.a. följande: Viss medlemservice, registerhållning, utskick av inbjudningar, fakturering, bevakning av kundfordringar och löpande bokföring m.m. Dessa upp-

gifter utförs av en kanslist på knappt 20 procent av heltid. Vidare ingår del i lokalkostnad, samt driftskostnader för kontoret, såsom datorer, IT-service, kopiering, telefon, växelfunktion, städning och annan service, normala uppdateringar av hemsidor.

De övriga förvaltningskostnaderna avser extra tjänster från kansliet såsom vissa handläggartjänster (ca 100 timmar per år), försäkringar, externa möten, annonsering, reklam, kataloguppgifter, brevpapper/kuvert, kostnader för utformning av IP-samfundets webbsida, bokslut och revision m.m. Omkring 220 000 kronor av IP-samfundets utgifter används för det elektroniska nyhetsbrev som utkommer ca fyra gånger per år och sammanställs av en extern konsult.

Kansliuppgifter som tillkommer vid en offentligrättslig auktorisation är framförallt registratur, diarieföring och arkiv.

Nyckeltal för förvaltningskostnader i staten ger också vägledning

Den genomsnittliga personalkostnaden per helårsanställd hos en medelstor myndighet i Stockholm uppgår enligt en kartläggning av ESV¹⁰ till drygt 718 000 kr. I personalkostnaden ingår, lön, pensionskostnader, arbetsgivaravgifter och övriga personalkostnader där lönen utgör ca 63 procent av personalkostnaden. Därutöver tillkommer kostnader för lokaler, IT, övriga expenser, investeringar och avskrivningar som i genomsnitt utgör hälften av förvaltningskostnaderna. De genomsnittliga sammanlagda myndighetskostnaderna räknat per årsarbetskraft vid en liten myndighet i Stockholm är enligt ESVs kartläggning ca 1,3 mkr.

Examinationskostnader

IP-samfundets kostnader för den delexamination, som genomfördes år 2008 och där tre personer deltog, uppgick till ca 118 000 kr exklusive moms. Om fler personer deltar beräknas kostnaderna öka något p.g.a. av att fler prov behöver rättas. Kostnaden för en delexamination med ca 20 deltagande kan därför tänkas bli ca 140 000 kr. En slutexamination beräknas till kostnader i ungefär samma storleksordning

¹⁰ ESV 2007:28, Statens verksamhetskostnader i nyckeltal

eventuellt något mer. Provverksamheten vid en statlig auktorisation har av Tystnadspliktsutredningen bedömts omfatta ett provtillfälle.

Sammanlagda kostnader för de två huvudalternativen

I nedanstående tabell redovisas översiktliga kostnadsberäkningar för de två huvudalternativen för nämndens två första år, uppdelat på kostnader för själva nämnden enligt kategori A, kostnader för kansliresurser och kostnader för utformning och genomförande av provverksamheten.

Tabell 4.3 Kostnader för auktorisationsverksamheten för de två alternativen

Kostnadsslag	Alt 1, Nämnd + statlig Värmyndighet	Alt 2, Nämnd i samarbete med IP-samfundet
År 1	kr	kr
Nämndarvoden m.m. ¹ enligt kategori A	355 000	355 000
Startkostnader	400 000	400 000
Kanslifunktioner ¹	755 000	700 000
Kansli + nämnd	1 510 000	1 455 000
Kostnad kunskapsprov	140 000	140 000
Summa kostnad år 1	1 650 000	1 595 000
År 2 och därefter		
Nämndarvoden m.m.	355 000	355 000
Kanslifunktioner ¹	755 000	700 000
Kansli + nämnd	1 110 000	1 055 000
Kostnad kunskapsprov	140 000	140 000
Summa kostnad år 2 och därefter	1 250 000	1 195 000

1) Kostnaderna preciseras närmare i bilaga 5.

För alternativ två har vi beräknat kanslikostnaderna något högre än IP-kansliets kostnader i dag, för tillkommande uppgifter när det gäller registratur m.m. och eventuell anpassning till de krav som ställs på exempelvis säkerhet i IT-system inom statlig förvaltning.

De totala kostnaderna kan således för år 1 beräknas hamna på mellan ca 1,6 och 1,7 miljoner kronor. För år 2 och kommande år sjunker kostnaderna till mellan ca 1,2 och 1,3 miljoner kronor.

Intäkts- och avgiftsberäkningar

Nedan ges ett räkneexempel över vilka intäkter som skulle genereras av ansöknings- examinations- och årsavgifter till Patentombudsämnden utifrån en förmodad volym på 440 patentombud som kan auktoriseras genom övergångsregler år 1 och ca 20 nya patentombud per år som ansöker om auktorisation. Vi har vidare antagit att lika många ombud, dvs. 20, säger upp sin auktorisation under år 2 och kommande år. Antalet avgående patentombud på grund av pension kan under några år framöver eventuellt bli något högre på grund av den relativt stora andel patentombud som är äldre än 60 år.

I tabell 4.4 redovisas de avgiftsnivåer som krävs för att täcka de kostnader som beräknats för de två alternativa organisationslösningarna. I båda exemplen har vi antagit samma antal sökande och auktoriserade patentombud. Vi har då bedömt att en höjning av årsavgiften på uppemot 700 kr jämfört med i dag inte påverkar betalningsviljan. Vi har också utgått från Tystnadspliktsutredningens intention om ett provtillfälle på högst en dag för examinationen till skillnad från den examinationsordning som IP-samfundet tillämpar, nämligen ett delprov och ett slutprov.

Tabell 4.4 Intäktskalkyl för Patentombudsnämnden baserat på två exempel med olika avgiftsnivåer

Avgiftstyp	Antal auktoriserade	Alt 1 Nämnd hos Värmyndighet	Alt 2 Summa intäkt	Alt 2 Nämnd + Ip-kansli	Alt 2 Summa Intäkt
År 1		kr	kr	Kr	kr
Ansökningsavgift	20	1 000	20 000	1 000	20 000
Ansökningsavgift Övergångsregler	440	1 000	440 000	1 000	440 000
Årsavgift	440	2 600	1 144 000	2 500	1 100 000
Delsumma 1			1 604 000		1 560 000
Provavgift	20	9 500	190 000	9 500	190 000
Totsumma			1 794 000		1 750 000
År 2 och därefter		kr	kr	kr	kr
Ansökningsavgift	20	1 000	20 000	1 000	20 000
Årsavgift	440	2 700	1 188 000	2 600	1 144 000
delsumma 1			1 208 000		1 164 000
Provavgift	20	9 500	190 000	9 500	190 000
Totsumma			1 398 000		1 354 000

Som jämförelse kan nämnas att IP-samfundets årsavgift på 2 000 kronor¹¹ och ansökningsavgift på 750 kr, med samma antal personer, skulle ge drygt 1,3 miljoner kronor i intäkter för driften år 1 och ca 900 000 kr år 2 vilket inte skulle var tillräckligt för att täcka de beräknade kostnaderna.

Intäkterna som genereras av ansöknings- och årsavgifter i alternativ 1 och 2 är innebär ett överskott på ca 100 000 kr. De beräknade intäkterna är beroende av att antalet auktoriserade ligger nära de antaganden som gjorts. Under det första året betalas en ansökningsavgift av samtliga som vill bli auktoriserade, vilket täcker de högre kostnaderna för verksamheten som har beräknats för det första året.

¹¹ Årsavgiften är uppdelad i en momsfri medlemsavgift på 500 kr och en momspliktig serviceavgift på 1 500 kr, (för att ingående moms ska kunna dras av mot utgående moms).

Om antalet auktoriserade patentombud minskar eller ökar med ca 20 personer innebär det att årsavgiften behöver höjas respektive kan minskas med 100 kr. Om kostnaderna ökar eller minskar med 100 000 kr innebär det, med oförändrat antal patentombud, att årsavgiften behöver höjas med respektive kan minskas med 200 kr. Det finns också en risk att högre avgifter kan leda till att antalet som väljer en statlig auktorisation kan komma att sjunka. Hur mycket är dock svårt att bedöma.

4.5 Statskontorets sammanfattande kommentarer

Statskontoret har i denna rapport översiktligt beskrivit två huvudalternativ som underlag för regeringens överväganden och fortsatta beredning.

Statskontoret bedömer att båda huvudalternativen uppfyller kravet på en offentligrättslig auktorisation av Patentombud. Vidare kommer, oberoende av vilket organisatoriskt alternativ regeringen väljer, kostnaderna att klart understiga de 10 miljoner som angavs i Tystnadspliktsutredningens betänkande. Därmed bedömer vi att en statlig auktorisation kan genomföras till rimliga kostnader och därigenom rimliga avgifter för de patentombud som ansöker om auktorisation.

Skillnaden mellan de två alternativen kan sammanfattas på följande sätt.

Nämnd vid värdmyndighet

Fördelen med detta alternativ är att verksamheten får stöd av en värdmyndighet där det statliga regelverket redan finns på plats. Det krävs därmed inga omfattande rättsliga regleringar av verksamheten. Förberedelsearbetet består här i att välja värdmyndighet och att de uppgifter som denna ska ha hand om regleras i instruktion och eventuellt annan relevant förordning. Verksamheten måste också byggas upp från grunden.

Nämnd i samarbete med IP-samfundet

Fördelen med detta alternativ är att man utnyttjar befintliga kanslifunktioner och därmed tar tillvara den kompetens i sakfrågan som redan

finns idag. Någon ny administration behöver således inte byggas upp utan samfundets administration kan kompletteras med vissa basala myndighetsfunktioner såsom registratur och arkiv. De uppgifter som sköts i statlig regi kan huvudsakligen koncentreras till nämndens beslutsfunktioner. Enligt IP-samfundets egen utsago har de ett intresse att medverka i denna verksamhet.

Alternativet med ett reglerat samarbete med IP-samfundet innebär enligt Statskontorets bedömning troligtvis något lägre kostnader än det förstnämnda alternativet.

Däremot kräver detta alternativ författningsreglering. Detta kan göras genom att i den föreslagna lagen om auktorisation av patentombud med tillhörande författning samt i den instruktion som ska utfärdas för nämnden, ange vem som för nämndens räkning ska utföra uppgifterna. Vidare kan det behövas ett tillägg i sekretesslagen om att rätten att ta del av allmänna handlingar i tillämpliga delar ska gälla för patentombudsregistret.

I båda alternativen föreslår vi att provverksamheten genomförs med resurser utanför nämnden. Statkontoret bedömer att denna tjänst är av liten omfattning samtidigt som marknaden är relativt begränsad. Uppgiften skulle därmed kunna överlåtas på IP-samfundet och IP-akademien utan att behöva upphandlas.

Konsekvenser för IP-samfundet och dagens branschauktion

Oberoende av vilket alternativ som regeringen väljer kommer en statlig auktorisation att påverka IP-samfundet och den branschauktion som sker i dag.

Väljer regeringen ett alternativ där nämnden får stöd av en värdmyndighet är det föga troligt att medlemmarna i IP-samfundet som kan söka en statlig auktorisation kommer att kvarstå som medlemmar i IP-samfundet med de dubbla avgifter detta skulle medföra. IP-samfundets inkomster och verksamhet kommer att minska.

Väljer regeringen det andra alternativet där nämnden huvudsakligen har en renodlad beslutsfunktion och där kanslifunktionerna sköts via IP-samfundet, innebär det en förändring av IP-samfundets verksamhet.

IP-samfundets styrelse kommer troligen inte längre att besluta om auktorisationer av patentombud. Däremot tillkommer vissa myndighetsnära uppgifter som registratur, arkiv m.m.

Referenser

ESV 2005:3, Nyckeltal för OH-kostnader

ESV 2007:28, Statens verksamhetskostnader i nyckeltal

ESV 2007:36 Kartläggning av offentligrättsliga avgifter – sammanställning till Avgiftsutredningen

ESV 2008:15 Avgifter 2007 – om avgiftsbelagd verksamhet i staten

ESV 2008:34 Att verka genom andra – Kartläggning av organ med statligt åtagande

Från verksförordning till myndighetsförordning (SOU 2004:23)

Förordning (1992:1299) om ersättning för uppdrag i statliga styrelser, nämnder och råd m.m.

Lagen (2007:1091) om offentlig upphandling

Myndighetsförordningen, (2007:515)

Regeringsformen

Sekretesslagen (1980:100)

Statskontoret 2000:26, Världmyndighet för nämnder – Utredning av förutsättningarna för utlokalisering av kanslistöd

Styra och ställa (SOU 2008:118)

Tillkännagivande (2008:32) av tröskelvärden vid offentlig upphandling

Regeringsuppdraget

Regeringsbeslut I 5
2009-01-29 N2009/550/MK

Näringsdepartementet

STATSKONTORET	
Dnr	2009/25-5
Ink.	2009-02-16
Avd.	3
Beslut	Sign

Statskontoret
Box 8110
104 20 STOCKHOLM

Uppdrag att utreda frågan om organisation för auktorisation av patentombud

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Statskontoret att i syfte att finna mer kostnads-effektiva alternativ utreda alternativa lösningar för organisation och dimensionering av den i betänkandet Auktorisation av patentombud (SOU 2007:27) föreslagna verksamheten att utföra och utöva tillsyn över auktorisation av patentombud. Utgångspunkt för Statskontorets arbete ska vara att auktorisationen och tillsynen ska bedrivas i offentligrättslig form i statlig regi samt att verksamheten ska vara avgiftsfinansierad.

Statskontoret bör i sitt arbete ha kontakt med berörda parter. Statskontoret får i sitt arbete inte vidta åtgärder som medför kostnader för uppdragsgivaren utan avstämning med uppdragsgivaren genom Näringsdepartementet.

Statskontoret ska redovisa resultatet av sin utredning i en rapport till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 1 april 2009.

Bakgrund

I det ovan nämnda betänkandet föreslås förstärkt skydd för tystnadsplikt för ombud i patenträttsliga frågor.

För ett patentombud, som inte är advokat, finns i dag ingen lagstadgad reglering av tystnadsplikt för sådant ombudet fått kännedom om i anslutning till ett patentärende. I betänkandet föreslås en ändring i 36 kap. 5 § rättegångsbalken med innebörden att den som i särskild ordning auktoriserats som patentombud och deras biträden inte ska få höras i rättegång om förtrolig information som de i sin yrkesutövning fått kännedom om och som rör patenträttsliga angelägenheter. Vidare lämnas

Postadress
103 33 Stockholm
Besöksadress
Jakobsgatan 26

Telefonväxel
08-405 10 00
Telefax
08-411 36 16

E-post: registrator@enterpriseministry.se

förslag om att en lag om auktorisation av patentombud införs liksom att en ny statlig myndighet (Patentombudsämnden) inrättas för att utföra och utöva tillsyn över denna auktorisation.

I betänkandet beräknas kostnaderna för den nya myndigheten till omkring 10 miljoner kronor per år. Myndigheten ska enligt förslaget avgiftsfinansieras. Intäkterna från ansöknings- och årsavgifter beräknas uppgå till den fulla kostnaden för myndigheten. Det totala antalet patentombud är i dag omkring 500 stycken och för full kostnadstäckning innebär det enligt betänkandet att avgifterna måste uppgå till 50 000 kronor för auktorisationen och därefter 17 500 i årsavgift (relationen mellan avgiftstyperna kan dock varieras på olika sätt).

Den nya myndigheten kommer inledningsvis sannolikt att behöva behandla ett större antal ärenden om auktorisation från de omkring 500 berörda patentombuden. Omkring hälften av dessa är s.k. epi-ombud vilka kommer att kunna auktoriseras genom tillämpning av övergångsregler. Det innebär att de inte kommer att behöva avlägga det särskilda kunskapsprov som annars föreslås bli en förutsättning för auktorisation. Efter att redan verksamma patentombud har auktoriserats beräknas myndigheten auktorisera ca 25 personer per år samt handlägga ett mindre antal tillsynsärenden. I övrigt kommer myndighetens verksamhet i huvudsak att bestå i att föra register över auktoriserade patentombud samt att verka för att god patentombudssed utvecklas och följs.

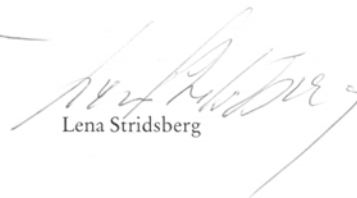
Betänkandet har remissbehandlats. Flertalet remissinstanser som berörs av förslaget anser att kostnaderna för auktorisation och tillsyn är alltför höga.

Skälen för regeringsbeslut

De i betänkandet beräknade kostnaderna för den nya myndigheten är mycket höga och ytterst få skulle sannolikt ha möjlighet eller intresse av att söka en så kostsam auktorisation, vilket i sin tur skulle medföra problem för den nya myndigheten att få in de avgifter som behövs för att finansiera verksamheten. Regeringen bedömer därför att ytterligare analys krävs vad gäller kostnader och organisation för auktorisation för patentombud.

Maud Olofsson

Lena Stridsberg

Kopia till

Finansdepartementet, BA
Justitiedepartementet, L3
Justitiedepartementet, DOM
Utbildningsdepartementet, UH

Exempel på myndigheter med likartade uppgifter som den tänkta Patentombuds-nämnden

Revisorsnämnden

Revisorsnämnden ansvarar för auktorisation och godkännande av revisorer, prov för revisorsexamen och tillsyn över revisorer. De för också ett register över revisorer. Verksamheten liknar i detta avseende den verksamhet som den föreslagna Patentombuds-nämnden ska ha. Verksamheten är dock av en större omfattning och antalet registrerade revisorer är drygt 4 100. Tillsynen är också av både större omfattning och mer genomgripande än den tillsyn som Patentombuds-nämnden är tänkt att utöva. Revisorsnämnden utövar en del av sin tillsyn genom att göra stickprovskontroller över den kvalitetskontroll som branschorganisationen för revisorer och rådgivare, FAR SRS, utför över sina medlemmar. Vidare anmäler FAR SRS till RN om de hittat något att anmärka på vid sina kontroller. Revisorsnämndens verksamhet är avgiftsfinansierad.

Revisorsnämnden har en omslutning på drygt 26 miljoner kronor år 2008 med 19 årsmedarbetare. Antal revisorer som är registrerade hos nämnden år 2008 var knappt 4 000, en minskning med drygt 100 från året innan. År 2008 genomgick sammanlagt 342 personer examinationsprov hos Revisorsnämnden varav ca 190 klarade provet för att bli godkänd eller auktoriserad revisor. Antalet nytillkomna revisorer minskade med ca 40 från året innan.

Registrering hos Revisorsnämnden i form av auktorisation eller godkännande är obligatoriskt för revisorer, och förutsätter även en revisorsexamen som Revisorsnämnden anordnar prov för. En auktorisation eller ett godkännande gäller i fem år, därefter måste det förnyas enligt revisorslagen (2001:883), § 18. Revisorsnämnden får utfärda särskilda föreskrifter för examination och prov och även besluta om avgifts-

nivåer för dessa. Vanligtvis anordnas två provtillfällen per år i de tre storstäderna.

Av Revisorsnämndens årsredovisning framgår att kostnaderna för examinationerna uppgick till drygt 6,6 mkr varav konsultarvoden för konstruktion och rättning uppgick till drygt 2,6 mkr. Styckkostnaden per examinand var således nästan 19 300 kr.

Inom Revisorsnämnden finns ett särskilt beslutsorgan benämnt Tillsynsnämnden. Nämnden har till uppgift att besluta om föreskrifter, pröva frågor om disciplinära åtgärder, avge förhandsbesked samt i övrigt avgöra ärenden av principiell karaktär som rör myndighetsutövning mot enskild. Tillsynsnämnden består av en ordförande och åtta andra ledamöter och åtta ersättare. Ordförande och vice ordförande är jurister med domarerfarenhet. Två ledamöter är godkända eller auktoriserade revisorer och övriga fem ska ha erfarenhet från verksamhet som berörs av revision.

Arvoden till ledamöter i Tillsynsnämnden beslutas av regeringen enligt Kategori A i förordning (1992:1299) om ersättning för uppdrag i statliga styrelser, nämnder och råd m.m.

Utfallet för arvode till nämndens ledamöter år 2007 var sammanlagt 490 000 kr varav ordföranden erhöll 93 000 övriga ordinarie ledamöter mellan 43–47 000 kr vardera. Arvoden till suppleanter uppgick till sammanlagt 28 000 kr.

Avgifter

Ansöknings- och årsavgift beslutas av regeringen i revisorsförordningen (1995:665). Regeringen har i november 2008 beslutat om en ändring i förordningen som innebär att Revisorsnämnden ska ta ut en särskild årsavgift för periodisk kvalitetskontroll av revisorer med uppdrag i noterade bolag. Avgiftsnivån får beslutas av RN. Avgift för examen får beslutas av revisorsnämnden och regleras i RFNS 1996:1. Nämnden disponerar själv intäkterna av samtliga sina avgifter.

Avgifter och intäkter för år 2008 framgår av följande tabell.

Offentligrättsliga avgifter för Revisorsnämndens verksamhet:

Avgiftstyp	Avgift per revisor (kr)	Intäkter 2008 (tkr)	Antal revisorer
Ansökningsavgifter (godkännande auktorisation) nya + förnyelse vart 5:e år	2 000	1 720	Ca 900
Årsavgifter	3 800	15 835	Ca 4 000
Särskild årsavgift för kvalitetskontroller av revisioner av börsnoterade företag.	Får tas ut from år 2009		
Examensavgift	13 000	4 525	Ca 340
Administrationsavgift i samband med examen	3 000	1 185	

Fastighetsmäklarnämnden (FMN)

FMN prövar ansökan om att bli registrerad som fastighetsmäklare. En fastighetsmäklare måste för att utöva sin verksamhet vara registrerad, vilket innebär att registrering är obligatoriskt. Undantagna är de som enbart arbetar med kommunal förmedling av hyresrätter eller motsvarande. FMN håller även register över Fastighetsmäklare, utövar tillsyn över dem och tillhandahåller information till både konsumenter och Fastighetsmäklare.

Vid Fastighetsmäklarnämnden finns ett särskilt beslutsorgan; disciplinnämnden. Ordförande i disciplinnämnden är chefen för Fastighetsmäklarnämnden. Denne samt vice ordförande ska vara jurister med domarerfarenhet. Därutöver finns högst 6 ledamöter som också utses av regeringen. Däremot preciseras inte vilken erfarenhet dessa ledamöter ska ha. Av Fastighetsmäklarnämndens årsredovisning framgår att de kommer såväl från privata sidan, bl.a. mäklarfirmor som från myndigheter.

Arvodet till disciplinnämnden utgår enligt kategori C i förordning (1992:1299) om ersättning för uppdrag i Statliga styrelser, nämnder och råd m.m. Arvodet till ledamöter är 1 500 kr per sammanträde och för suppleanter 750 per sammanträde. Arvodeskostnaderna för nämnden uppgick år 2007 till 373 000 kr. Kostnaden för ordföranden utanför

arvodeskostnaderna eftersom denne samtidigt är chef för Fastighetsmäklarnämnden och redan uppbär lön vid myndigheten.

Avgifter

Fastighetsmäklarnämndens verksamhet finansieras via avgifter, men ansökningsavgifter årsavgifter disponeras inte av nämnden själv utan nämnden får ett anslag från regeringen för sin verksamhet. Vissa andra smärre avgifter disponerar nämnden själv.

Följande offentligrättsliga avgifter tas ut av fastighetsmäklare:

Avgift för att ansöka om registrering som fastighetsmäklare. Enligt 3§ i fastighetsmäklarförordningen (1995:1028) ska avgift för prövning av ansökningsärenden tas ut enligt avgiftsförordningen 10§, avgiftsklass 4 som för närvarande är 2 000 kr. (Avgiftsklass 1 motsvarar 220 kr och klass 10 motsvarar 33 000 kr). Årsavgift för att vara registrerad som fastighetsmäklare regleras i fastighetsmäklarförordningen § 4 och uppgår f.n. till 2 500 kronor.

Fastighetsmäklarnämndens offentligrättsliga avgifter

Avgiftstyp	Avgift per mäklare (kr)	Summa avgiftsintäkter 2008 (tkr)	Antal fastighetsmäklare
Ansökningsavgifter registrering som mäklare	2000	1358	Ca 665
Årsavgifter	2500	14740	Ca 6300
Summa		16098	

Fastighetsmäklarnämnden hade år 2008 ett ramanslag på 14,8 miljoner kronor och antalet årsarbetskrafter uppgick till 14. Intäkterna som gick in till statskassan uppgick till drygt 16 miljoner kronor

Drygt 6 300 fastighetsmäklare var registrerade år 2008. Antal nya registreringsansökningar samma år var 665, en minskning med drygt 100 från året innan. Antalet fastighetsmäklare har stadigt ökat fram till och med år 2007 men under 2008 märks en avmattning som troligen kommer att fortsätta under 2009.

Ca 1 200 Fastighetsmäklare är vidare medlemmar i Fastighetsmäklarförbundet FMF. För att vara medlem ställs vissa krav på kompetens

och kunskap. Vidare ger medlemskap där ett försäkringsskydd för "ekonomisk skada" i samband med yrkesutövningen med upp till 2 miljoner kronor.

Kammarkollegiets auktorisation av tolkar och translatorer

Auktorisation av tolkar och translatorer regleras i förordningen (1985:613) om auktorisation av tolkar och translatorer. Där anges också att Kammarkollegiet ansvarar för auktorisationen och att föra register över tolkar och translatorer. Kammarkollegiet kan också upphäva en tolkautorisation. Till Kollegiet finns även en rådgivande nämnd knuten för dessa frågor. Ett krav för att bli auktoriserad är att personen avlägger ett prov. Kammarkollegiet anordnar prov för tolkar och translatorer. För provet får Kammarkollegiet ta ut en avgift enligt avgiftsförordningen, i övrigt är verksamheten anslagsfinansierad. Ca 400 genomgick prov år 2008. Avgiftsnivån är för närvarande 2 000 kr. En auktorisation är giltig i fem år.

En rådgivande nämnd i tolkfrågor är knuten till Kammarkollegiet.

Kammarkollegiet för förteckning över tolkar och ska utöva tillsyn över dem. Det finns ca 1000 tolkar i detta register. Ca 50 personer blev ny-auktoriserade under 2008. Förteckningen är åtkomlig för allmänheten via Kammarkollegiets hemsida.

De totala kostnaderna för auktorisations- och tillsynsverksamhet över tolkar uppgick till 6,5 mkr år 2008.

Exempel på nämnder med värmyndigheter

Nämnden för hemslöjdsfrågor

En nämnd som är av ungefär samma storleksordning som den föreslagna patentombudsnämnden är Nämnden för hemslöjdsfrågor. Personalen utgörs av en kanslichef, en handläggare och en assistent, (sammanslagt 2,5 årsarbetskrafter) samt flera projektanställda som sammantaget uppgick till ca 1 åa under 2007. Budgeten för nämndens förvaltning år 2008 var på 1,95 miljoner kronor.

Nämnden har nio ledamöter. Ersättning till nämndens ledamöter utgår enligt kategori D i regeringens arvodesförordning om som år 2009 är 975 kr per sammanträde till ordinarie ledamot och 475 kr till ersättare.

Verket för näringslivsutveckling (NUTEK) är t.o.m. mars 2009 värmyndighet för nämnden.

I förordning (2000:1178) med instruktion för Verket för näringslivsutveckling, är inskrivet att verket utför administrativa uppgifter åt Nämnden för hemslöjdsfrågor. Nämndens kansli är placerat i Nuteks lokaler och använder Nuteks tjänster när det gäller ekonomi- och personaladministration samt administrativ service från bl.a. dataavdelningen. Dessa kostnader liksom nämndens lokalkostnader täcks av NUTEKS förvaltningsanslag.

Förvaltningskostnader för Nämnden för hemslöjdsfrågor

Kostnadsslag	Kostnader i tkr	Kommentar
Löner	1 572,3	
Arvoden och övriga kostnader för ledamöterna ¹	102,7	Arvode enligt kategori D
Övriga personalkostnader	125	
Konsultarvoden, kontorsmaterial övrigt	156	
Summa kostnader	1 956	

Kammarkollegiet som värdmyndighet

Flera små myndigheter och nämnder samarbetar mer eller mindre med Kammarkollegiet. Några av dessa bedriver verksamheter som är av-
giftsfinansierade och andra är anslagsfinansierade.

Det mest omfattande samarbetet är där tjänstemän på Kammarkollegiet står för ärendehantering och föredragning inför nämnden. Så är fallet för exempelvis Statens överklagandenämnd. Kammarkollegiet sköter fr.o.m. 1 januari 2008 kanslifunktioner åt nämnden. Kostnaderna för detta arbete ingår i Kammarkollegiets ramanslag. Vid Kammarkollegiet finns två föredragande som bereder ärenden till nämnden.

Alkoholsortimentsnämnden har eget ramanslag men anslaget disponeras av Kammarkollegiet som enligt nämndens instruktion utför administrativa och handläggande uppgifter åt myndigheten enligt avtal mellan myndigheterna. Anslaget till nämnden uppgår till 213 000 kr, ett anslag som Kammarkollegiet disponerar.

Förutom dessa exempel har flera mindre myndigheter mer eller mindre omfattande samarbete med Kammarkollegiet eller köper administrativa tjänster av dem.

Bilaga 3

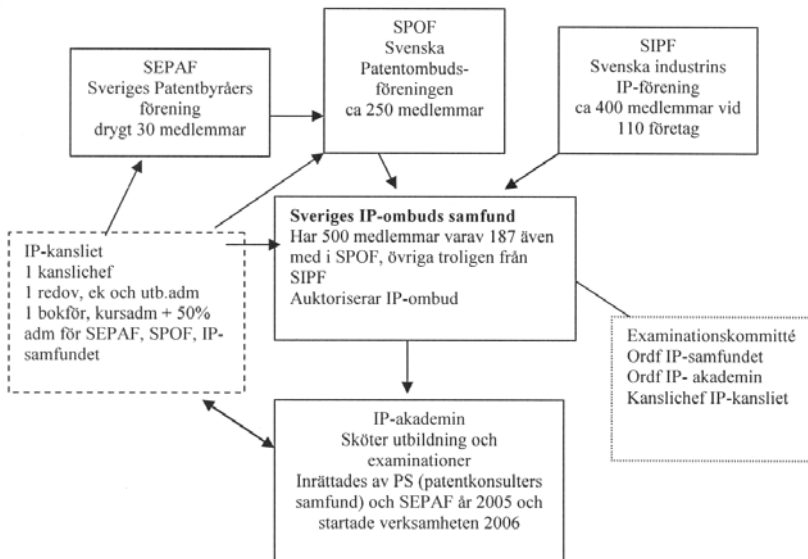
Krav för att bli auktoriserad som patentombud – Jämförelse mellan Tystnadspliktsutredningens förslag och IP-Samfundets krav i dag

Krav	Utredningens förslag	IP-samfundets krav	Dispensmöjligheter
Teoretisk utbildning	Naturvetenskaplig el teknisk ex. minst 160 p alt. jur kand	Teknisk eller naturvetenskaplig examen, motsvarande kompetens	Ja
Praktisk erfarenhet	4 år varav 1 år kan vara på myndighet	5 år varav 2 år kan vara på myndighet (PRV, EPO)	Nej
		Aktivt yrkesverksamma i Sverige	Utr ja
Patentombuds-utbildning	Kunskaperna får inhämtas enligt egen bedömning	IP-akademiens utbildningsprogram för patentombud eller motsvarande utbildningar	IPS prövar om annan utb kan godkännas
Kunskapsprövning	Avlägga särskilt kunskapsprov	Delexamination där EQE-examination kan vara en del	Ja inledningsvis
		Slutexamination	Inledningsvis
Kunskaper som ska prövas	Utforma patentkrav Ansökningsförfarande Patents giltighet Patentintrång Patenträtt (jur) Avtalsrätt (jur) God patentombudssed	Patentkravskrivning Svar på föreläggande Etik och rådgivaransvar (god patentombudssed) Ansökningsförfarande Patents giltighet Exploatering av immaterialrätten (hur man använder patentet) Patentintrång samt invändning Patent- o varumärkesrätt m.m. Handläggning av designärenden Marknads- och konkurrensrätt	Utredn: Dispens kan ges för delar av provet för EPI-ombud
Mönsterrätt	-	Ja	
Professionell vidareutbildning (FPU)	- Inga krav på vidareutbildning framgår	10 timmars relevant utbildning årligen eller 20 timmar senaste två åren.	

Bilaga 4

Branschorganisationer för Patentombud och deras inbördes relationer

Skiss över Branschorganisationer inom patentområdet och deras samband

Sveriges IP-ombuds Samfund- (IP-samfundet)

IP=Intellectual Property

IP-samfundet bildades år 2006 genom en ombildning av Patentkonsulters samfund, PS. Samtidigt beslöts också att den utbildning av IP-patentombud som PS tidigare ansvarat för skulle övergå till den nybildade stiftelsen IP-Akademien. IP-samfundet ska verka för en hög kvalitet för patentombud genom, utbildning, examinationer och auktorisation av IP-ombud. IP-samfundets verksamhet liknar i stora stycken den auktorisations- och tillsynsverksamhet som utredningen föreslår ska ske i offentlighetsregi.

IP-samfundet har en:

- Styrelse med sex ledamöter. Styrelsen har ca åtta styrelsemöten per år.
- Disciplinnämnd med fyra ledamöter vardera från SPOF respektive SIPF+2 suppleanter. Enligt stadgarna ska därutöver två externa ledamöter från exempelvis myndighet ingå men dessa är vakanta.
- Examinationskommitté. I denna sitter ordförande i IP-samfundet, Ordförande i IP-akademien och Chefen för IP-kansliet.

Styrelsen och Disciplinnämnden utövar tillsyn över samfundets medlemmar, och ser bl.a. till att de uppfyller ställda krav. Styrelsen ska på förfrågan vägleda enskild medlem. Styrelsen utser tjänstemän till IP-kansliet.

IP-samfundet har haft ett disciplinärende på tre år (2006–2008), vilket ledde till en erinran (för missad inlämning av delpatentansökan).

Medlemmar

IP-samfundet har (januari 2009) ca 500 auktoriserade medlemmar. Av dessa är ca 380 patentombud, dvs. den målgrupp som primärt är de som ska omfattas av den statliga auktorisationen, och resterande är s.k. IP-jurister. 190 av patentombuden är även medlemmar i Sveriges patentombuds förbund (SPOF). Merparten av de övriga är medlemmar i Svenska industrins IP-förening (SIPF).

Krav för medlemskap

För enskilt medlemskap krävs att man har sin huvudsakliga yrkesverksamhet i Sverige och

- uppfyller de utbildningskrav som föreskrivs av Samfundet
- blivit godkänd i av Samfundet anvisad examen
- gjort sig känd för redbarhet och i övrigt befunnits lämplig att utöva IP-ombudsverksamhet.

För att behålla sin auktorisation måste man löpande vidareutbilda sig. Kravet på professionell vidareutveckling (PVU) är 10 timmar per år, alternativt 20 timmar senaste två åren. Registret över auktoriserade IP-ombud ska uppdateras av de registrerade själva (adressuppgifter, inrapportering av PVU)

Fram till sista december 2008 beviljas medlemskap enligt övergångsregler. Övergångsreglerna även kallade ”Farfarsregeln” innebär att dels de som tidigare var medlemmar i PS efter ansökan fick medlemskap i IP-samfundet. Därutöver blev de som hade genomgått varumärkesutbildning medlemmar av automatik. Därutöver fick de som hade 10 års yrkeserfarenhet eller 5 års yrkeserfarenhet och en EQE-examen¹² också bli auktoriserade medlemmar.

Ansökan om vilande och enskilt medlemskap prövas och beslutas av Samfundets styrelse. Avslag på ansökan kan överklagas hos årsstämman.

Sveriges patentombuds förbund (SPOF) och Svenska industrins IP-förening (SIPF) är ständiga medlemmar och omnämns tillika som huvudmän för IP-samfundet.

Avgifter och arvoden

Ansökningsavgiften är 750 kr. Årsavgiften för enskild medlem i IP-samfundet var 2 000 kr år 2008. Fr.o.m. samma år delas avgiften också upp i medlemsavgift 500 kr som är momsbefriad och ett servicearvode

¹² EQE-examen :European Qualifying Examination, inför EPO. Får kalla sig EPI-ombud.

på 1 500 kr som är momspliktigt. Avgiften var 1 000 kr före år 2008. För SPOF och SIPF är medlemsavgiften 15 gånger avgiften för enskild medlem dvs. 30 000 kr.

Examinationsavgifter, se nedan under IP-akademien.

Varken IP-samfundets styrelse eller dess disciplinnämnd har arvoden, däremot ersättning för resor enligt grunder som stämman beslutar.

Stiftelsen IP-akademien

IP-akademien instiftades 1 juli 2005. Stiftelsen har en styrelse på fem personer.

IP-akademien genomför sedan år 2006 utbildning och examination på uppdrag av IP-samfundet. Kraven för att få genomgå en examination är att ha en utbildning som motsvarar de kurser för patentombud som IP-akademien tillhandahåller. IP-samfundet har insyn i och påverkan på innehållet i utbildningsprogrammen och kurserna. Utbildningsprogrammet för patentombud omfattar 5–10 kurser. Kostnaden för hela utbildningsprogrammet ligger på ca 300 000 kr och omfattar deltidstudier på 2–4 år beroende på vilken studietakt man väljer.

Vid IP-akademien finns ett kansli med en kontorschef och ytterligare två medarbetare. En av dessa medarbetare arbetar på hälften av sin tid med kanslifunktioner åt IP-samfundet, SPOF och SIPF. IP-samfundet brukar också köpa ca 100 timmar handläggande ”konsultjänster” från kansliet och hyra lokaler för exempelvis årsmöten. I övrigt arbetar IP kansliet för Stiftelsen IP-akademien som driver utbildningsverksamhet för patentombud m.fl.

IP-akademien arrangerar årligen på uppdrag av IP-samfundet en del-examination på två dagar och en slutexamination på två dagar. Våren 2008 arrangerades en delexamination, med tre deltagare. (Ingen blev godkänd). En ny delexamination anordnas våren 2009, med förhoppningsvis 10–15 deltagare. Slutexamination som var planerad till december 2008 ställdes in på grund av för litet antal deltagare.

Avgifter och arvode

IP-akademien får besluta om avgifterna för del- och slutexaminationerna. Avgiften för delexaminationen år 2008 var 9 500 kr. Avgifterna betalas huvudsakligen av ombudens arbetsgivare. Avgiften inbetalas till IP-samfundet som sedan ersätter IP-akademien för kostnaderna.

Ersättningar till IP-akademins styrelse utgick med 165 000 kronor år 2007.

Svenska patentombudsföreningen (SPOF)

SPOF (grundat år 1884) är en sammanslutning av patentingenjörer, varumärkeskonsulter och jurister på Sveriges ledande patentbyråer. SPOF ingår också i FICPI, ett världsomspännande kontaktnät av kvalificerade patentombud. SPOF ska fungera som ett gemensamt forum för att kunna utbyta erfarenheter och kunskaper. SPOF har även till uppgift att i förekommande fall behandla etikärende gällande enskilda medlemmar.

SPOF är tillsammans med SIPF huvudmän för Sveriges IP-ombuds samfund.

SPOF har en styrelse med sex ledamöter som träffas vid behov. Vidare finns fyra kommittéer, Patentkommittén, Mönsterkommittén, Varumärkeskommittén och Etikommittén.

Styrelsen behandlar ansökan om medlemskap och föreslår sitt beslut vid medlemsmöte. Är styrelsen enhällig fastställs medlemskapet vid nästkommande medlemsmöte. Nytt medlemskap måste tillstyrkas av två andra medlemmar för att kunna komma in i föreningen.

SPOF har minst ett medlemsmöte (årsmötet) per år.

Medlemmar

Antal enskilda aktiva medlemmar (patentombud) är ca 240. Av dessa är ca 190 även medlemmar i IP-samfundet. 75 är även EPI-ombud (europeiska patentombud). Därtill finns 134 observatörer som får delta vid medlemsmöten men saknar rösträtt. Det är även möjligt att sam-

tidigt vara medlem i Svenska industrins IP-förening, SIPF. Hur många som har dubbelt medlemskap är osäkert.

Valbar som medlem är de som aktivt arbetar med patentfrågor i Sverige, behärskar svenska, har varit verksamma i minst 5 år och arbetat vid patentbyrå i Sverige minst 3 år och utövar verksamheten i enlighet med föreningens ändamål. Medlemmarna arbetar vanligtvis på någon av de drygt 30 patentbyråer som i sin tur är medlemmar i Sveriges patentbyråers förening, SEPAF, se nedan. SEPAF som organisation ingår också i SPOF.

Avgifter och arvoden

Årlig medlemsavgift fastställs vid årsmötet och är för närvarande 600 kr. Den kommer troligen att höjas för att ha råd att betala kanslifunktionerna som köps av IP-akademin. Observatörer betalar halv årsavgift.

Arbetet i föreningen utförs ideellt och styrelseledamöterna samt ledamöterna i de fyra kommittéerna arvoderas inte.

Svenska industrins IP-förening (SIPF)

SIPF grundades 1939. Föreningen ska tillvarata den svenska industrins intressen inom immaterialrättens område, att främja förmedling mellan föreningens medlemmar av nyheter och erfarenheter samt verka för en god kåranda och gott uppträdande i yrkesangelägenheter.

SIPF har förutom stadgar även tagit fram en föreningspolicy. Styrelsen består av sju ledamöter och två suppleanter och träffas minst två gånger per år (före föreningsmöten som ska hållas två gånger per år).

Till styrelsens hjälp finns ett patentutskott och ett varumärkesutskott med minst tre ledamöter i varje.

SIPF är tillsammans med SPOF ständiga medlemmar i IP-samfundet.

Medlemmar

Medlem kan den bli som är anställd vid eller arbetar inom ett företag i Sverige och arbetar med immaterialrätt. Medlemskap ges genom inval efter skriftlig ansökan och prövas av styrelsen. Två medlemmar ska stödja ny ansökan om medlemskap. Beslut om medlemskap fattas vid föreningsmöte. Medlem måste vara aktiv inom immaterialrättsområdet.

SIPF har ca 400 medlemmar som arbetar vid sammanlagt 110 företag. Vissa av medlemmarna är även medlemmar i SPOF. Flera av medlemmarna är även auktoriserade medlemmar i IP-samfundet, Medlemmarna i SIPF har olika inriktning på sitt arbete inom det immaterialrättsliga området. En del arbetar nästan heltid med patentfrågor andra minde än 25 procent. Några arbetar bara med märkesskydd m.m.

Avgift och Arvode

Medlemsavgift beslutas vid årsmötet och är för närvarande 300 kr. Medlemsavgiften betalas mestadels av medlemmarna själva. Arvode utgår inte till styrelseledamöterna då arbetet i styrelsen är ideellt. SIPF får ibland även sponsring från företag.

Sveriges Patentbyråers förening (SEPAF)

SEPAF är en ideell organisation vars syfte är att främja patentbyråverksamheten i Sverige. Till föreningens uppgifter hör bland annat att främja och upprätthålla etik och en hög yrkesskicklighet vid handläggning av frågor inom immaterialrättens område. SEPAF-anslutna ombud arbetar konsekvent med kompetensutveckling för att alltid kunna ge adekvata råd.

Styrelsen består av sex ledamöter. Därutöver finns en etikkommitté som handlägger frågor om efterlevnad av branschetiska frågor och prövar disciplinära åtgärder såsom erinran, varning, uteslutning ur föreningen. Åtgärderna beslutas av styrelsen.

Föreningen har fastställt etiska regler för patentombud. Dessa liknar i stort de som IP-samfundets har. SEPAF ingår i SPOF, se ovan.

Medlemmar

Omkring 30 oberoende patentbyråer med hemvist i Sverige är medlemmar i SEPAF. Ansökan om inträde prövas och beslutas av styrelsen.

Avgifter och arvoden

Inträdesavgiften för medlemmar är 1 000 kr. Den årliga medlemsavgiften beslutas på årsmötet och är symbolisk. Därutöver faktureras patentbyråerna två gånger per år med en serviceavgift baserad på byråernas omsättning.

Styrelseledamöterna har inget arvode, men får ersättning för resekostnader enligt grunder som beslutas av styrelsen.

Beräkning av en myndighets verksamhetskostnader

Nyckeltal för olika delar av verksamhetskostnaderna

Personalen är vanligtvis den största kostnaden för att bedriva verksamhet vid en myndighet. Enligt Ekonomistyrningsverkets (ESV) kartläggning från 2008 utgör personalkostnaderna 49 procent av en myndighets verksamhetskostnader. Lokaler står för 8 procent, övriga driftskostnader för 31 procent och avskrivning och nedskrivning för resterande 12 procent.

Den genomsnittliga **personalkostnaden** per anställd hos en medelstor myndighet i Stockholm uppgår till drygt 718 000. I personalkostnaden ingår, lön, pensionskostnader, arbetsgivaravgifter och övriga personalkostnader där lönen utgör ca 63 procent av personalkostnaden. Den genomsnittliga **verksamhetskostnaden** per anställd i Stockholm vid mindre myndigheter ligger på ca 1,4 mkr.

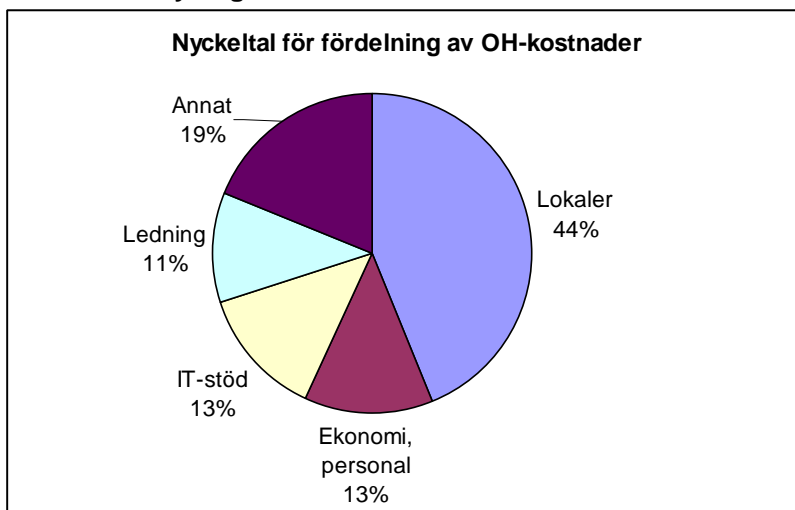
Nyckeltal för myndigheternas centrala/gemensamma OH kostnader

ESV har år 2005¹³ också kartlagt och tagit fram nyckeltal för myndigheternas gemensamma OH-kostnader som består av Lokaler, ledning, Ekonomi- och personal, IT-stöd och Annat. Till kostnaderna för annat hör bl.a. växel, telefoni, reception, kontorsservice, inköp, registratur och arkiv, övergripande juridisk service och allmän myndighetsinformation. Av de totala kostnaderna uppgick OH-kostnader i genomsnitt till ca 25 procent. Hur OH-kostnaderna fördelar sig på olika delar framgår i tabellen nedan.

Uppgifterna baserar sig på utfall för 49 myndigheter år 2002.

¹³ ESV rapport 2005:3

Figur 1 OH-kostnadernas fördelning i genomsnitt för myndigheter

Lokalkostnaderna är de kostnader som varierar mest mellan olika delar i landet där Stockholmsregionen är dyrast.

Ett annat sätt att uttrycka OH-kostnaderna är i kronor per helårsmedarbetare. Enligt ESV var de genomsnittliga OH-kostnaderna år 2002 ca 250 000 kr per helårsmedarbetare. Skillnaderna var relativt stora och beror på myndighetens storlek. Generellt kan sägas att ju större myndighet desto lägre OH-kostnader per medarbetare.

I nedanstående tabell redovisas kostnaden för de olika OH-kostnaderna i tkr per medarbetare och i procent av de totala förvaltningskostnaderna.

Tabell 1 OH-kostnadernas andel av förvaltningskostnaderna och i tkr per årsmedarbetare

Typ av OH-kostnad	Andel av totala Förvaltningskostnaderna		Tkr/årsmedarbetare	
	Medel	Median	Medel	Median
Lokaler	10,3 %	13,0 %	99	96
Ekonomi, personal				
Ekonomiadministration	2,3 %	1,6 %	24,8	15,5
Personalstöd	1,4 %	1,2 %	15	10
IT-stöd	3,4 %	2,9 %	37	27
Ledning	3,8 %	2,5 %	40	25
Annat				
bibliotek infoservice	1,7 %	0,8 %	17,5	6,5
registratur, arkiv	0,8 %	0,5 %	7,8	3,8
juridiskt stöd	0,6 %	0,2 %	6,8	1,7
Växel, recept, telefoni	1,1 %	1,0 %	12	9,7
kontorsservice	1,4 %	1,4 %	12,5	11
OH totalt	26 %	25 %	251	251

I samma rapport togs också nyckeltal fram för de totala förvaltningskostnaderna per årsmedarbetare vilka framgår av nedanstående tabell.

Tabell 2 Förvaltningskostnad i tkr per helårsmedarbetare år 2002

	medel	median	Undre kvartil	Övre kvartil
Samtliga myndigheter	959	896	757	1 099
Utanför Stockholm	861	793	706	944
I Stockholm	1 062	977	857	1 183

De högre kostnaderna i Stockholm hänför sig främst till högre löne-kostnader och dyrare lokaler.

Kostnads- och intäktsberäkningar för en Patentombuds nämnd enligt alternativ 1 med värmyndighet

Kostnader		Avgifter och Intäkter				
Kostnadsslag	Kronor per år	År 1	Avgift	Antal	Summa Intäkt	Intäkt - kostnad
Nämndarvode i kategori A				kr		
1 ordf, 1 vice, 5 övriga ledamöter	355 000	Ansökningsavgift	1 000	460	460 000	
Kanslikostnader		Årsavgift	2 600	440	1 144 000	
Personal		summa driftavgifter			1 604 000	94 000
Handläggare 0,3 åa	158 400	Provavgift	9 500	20	190 000	50 000
lönenivå 44 000 kr		Summa intäkt			1 794 000	144 000
Administratör/ass 0,5 åa	168 000					
lönenivå 28 000 kr						
Summa lön	326 400					
arbetsgivaravg. pension, m.m.	148 600	År 2	Avgift	Antal	Summa Intäkt	Intäkt - kostnad
Summa personalkostnader	475 000	ansökningsavgift	1 000	20	20 000	
IT-kostnader	70 000	Årsavgift	2 700	440	1 188 000	
Lokalkostnad	80 000	summa driftavgifter			1 208 000	98 000
Övriga driftskostnader	130 000	Provavgift	9 500	20	190 000	50 000
Summa kanslikostnader	755 000	Summa intäkt			1 398 000	148 000
Startkostnad år 1	400 000					
Summa kansli + nämnd år 1	1 510 000					
Summa kansli + nämnd år 2	1 110 000					
Kunskapsprov	140 000					
Totalsumma år 1	1 650 000					
Totalsumma år 2	1 250 000					

Kostnads- och intäktsberäkningar för en Patentombudsmyndighet enligt alternativ 2 där IP-samfundets kanslifunktioner tas tillvara.

Kostnader		Avgifter och intäkter				
Kostnadsslag	Kostnad per år	År 1	Avgift	Antal	Summa Intäkt	Intäkt - kostnad
Nämndarvode i kategori A	kr		kr		kr	
1 ordf., 1 vice, 5 övriga ledamöter	355 000	ansökningsavgift	1 000	460	460 000	
Kanslikostnader		Medlemsavgift	2 500	440	1 100 000	
Löpande kanslikostnader 0,4 årsarbetskraft	260 000	Summa driftavgifter			1 560 000	105 000
Övriga kanslitjänster ca 150 timmar	100 000	Provgift	9 500	20	190 000	50 000
Övriga driftskostnader	67 000	Summa intäkt			1 750 000	155 000
webbsida	50 000					
<i>Konsultkostnad för Nyhetsbrev etc</i>	223 000	År 2	avgift	Antal	Summa Intäkt	Intäkt - kostnad
Summa kansli	700 000	ansökningsavgift	1 000	20	20 000	
Startkostnad år 1	400 000	Medlemsavgift	2 600	440	1 144 000	
Summa kansli + nämnd, år 1	1 455 000	Summa driftavgifter			1 164 000	109 000
Summa kansli + nämnd, år 2	1 055 000	Provgift	9 500	20	190 000	50 000
<i>Kunskapsprov</i>	140 000	Summa intäkt			1 354 000	159 000
Totsumma år 1	1 595 000					
Totsumma år 2	1 195 000					

Beräkning av kostnader för en Patentombuds nämnd utifrån Arvodesbestämmelser för nämnder i kategori A-C enligt förordning (1992:1299) om ersättning för uppdrag i statliga styrelser, nämnder och råd m.m.

Kategori A	belopp	antal ledamöter	antal möten	summa arvoden
Ordförande	90 000	1		90 000
Vice ordförande	50 000	1		50 000
ledamöter	40 000	5		200 000
övr kostnader				15 000
Summa			8	355 000
Kategori B				
Ordförande	90 000	1		90 000
Vice ordförande	48 000	1		48 000
ledamöter	2 250	5	8	90 000
övr kostnader				15 000
Summa				243 000
Kategori C				
Ordförande	90 000	1		90 000
Vice ordförande	48 000	1		48 000
ledamöter	1 500	5	8	60 000
övr kostnader				15 000
Summa				213 000